

Égi szereteted sugarai ragyogják be lelkünket, hogy ennek a szeretetnek melegségével olvasszuk fel az elfásult szívek jéghideg kérgét; hogy buzgó szeretettel építsük és szépítsük anyaszentegyházunk oltárait, terjesszük a felvilágosodás sugarait és munkáljuk a te szent országnak eljövételét.

Áldd meg jó Istenünk ünnepszentelésünket, hogy legyen az újjászületésünk áldott napja; hogy amit e szent föld adott: erősödjék hitünk, szilárduljon testvér-szeretetünk és ragyogjon fel a lelkiismereti szabadság áldott napsugara minden népre és nemzetre egyaránt.

Anyaszentegyházunk: most választott fejére szálljon a te szent áldásod, hogy lehessen lelki életünk boldogítója, anyaszentegyházunk bölcs kormányzója, népünknek hű és igaz főpásztora, anyagi és erkölcsi kincseinknek gyümölcsötetője . . .

Áldd meg a helyet, melyen reménykedő szívvel összegyűltünk és amelyet szentté avatott előttünk évszázadok könnye, verejtéke, vallásos áhítata, lelki szabadságok történelmi pillanata.

Áldd meg e nemes várost minden rendű és rangú lakásával egyetemben, hogy itt gyümölcsözzék a testvériség és az egyetértő szeretet örökadjék századoknak erős hite s lelki szabadságai felett.

Áldd meg, jó Istenünk, édes Atyánk imádkozó gyermekeidet hithűséggel, vallásos buzgósággal, áldozatkészséggel és felebaráti szeretettel . . . mindörökké. Ámen.

Ez a hely szent föld . . .

(Alkalmi beszéd.)

Mondotta: **Balázs András** esperes-lelkész.

II. Mózes III/5. „Oldd le a te sarúdat, mert a hely, melyen állasz, szent föld.“

Csodás világ! . . . legendás történet! . . . Évezredek távolában úgy áll lelki szemeink előtt a Horeb-hegy, mint az újjászületés bölcsője, mint az öntudatra ébredés sziklavára, mint az emberi kebelben megmozdult isteni lélek teremtő szándéka . . .

Az évszázadok szenvedésein elmélázó ifjú nyáját őriz Horeb lankáin; az illatos mezőn talán szerelmi dal zeng a boldog ifjú ajakán; talán az édes családi fészek boldogsága zsong lelkében;

talán vérei szebb jövőjéről sző szép színes álmokat, mikor csak egyszer elhal a madárdal, megreszket a bokor és a földnek erejéből, az égnek szépségéből tűzláng lesz és a remegő ifjúnak szól az üzenet: „Olld le a te sarúdat, mert a hely, melyen állasz, szent föld.“

Felséges jelenet! A költő tollára, a festő ecsetjére, a tudós bölcsességére, a hívő mélységes hitére volna szükség, hogy e lélekbemarkoló jelenet áldott tartalmát beírassuk az emberi kebelbe . . .

Igy születik a próféta, kit izzóvá ölelnek a tűznek lángjai, ki megittasul a hitnek és szabadságszeretetnek édes illatától, kinek lelkében népe szenvedései miatt érzett fájdalma megteremti a hőst és aztán hitének melegségével, lelkének megittasult erejével indul az ígéret földje felé.

Horeb fordulópont Izrael életében. Itt sarjad ki az elhatározó hit és itt születik meg a korlátai között is bámulatos lelki szabadságszeretet. A reszkető kérdésre: „Ki vagy te?“ — itt zengett a titokzatos ige: „Vagyok, aki vagyok!“ Itt született az a szikra, mely nélkül az anyag soha tüzet nem fog. Innen lángolt századokon keresztül egy népnek a szent tűz.

Ezért szent föld Horeb hegye Izrael népének . . .

Mint egy új kijelentés Horeb hegye: szent föld nekünk is e hely, melyen most állunk, melyre imádságos ajakkal összegyűltünk. Szent föld, nemcsak azért, mert elődeink verejtékükkel és vérével öntözték és termékenyítettek évszázadokon keresztül, hanem kétszeresen szent föld azért, mert ez a hely a polgári és vallási felvilágosodás fellegvára. Mint a „Szekelyföld leírása“-ban olvassuk: „emlékterület“, melyhez sok drága emlék fűződik, melynek mindenike oda van növe e föld népének lelkéhez. Itt lángolt fel az a lélek, mely a testvéri szeretet klasszikus földjévé szentelte e helyet századokon át.

De százszorosan szent föld nekünk, unitáriusoknak, kiknek közel négy századon keresztül zarándokhelyünk, hova mindig és újra elmegyünk, valahányszor meglankad a hit, meggyöngül a testvéri szeretet és évtizedek viharai összegyűlnek fejünk felett. E nemes város széplelkű költőjével mondjuk most is:

„Glóriás multad feltámad előttünk
Letűnt időknék ködfátyolán át,
Amint felséges ragyogó képekben
Elvonul fényes, nagy históriád.

Mi vagy te nekünk? Drága kis világunk.
Egész világnál több, drágább, nagyobb.
Szívünk nagy kincse, lelkünk szent oltára,
Melyen örök tűz fénylik s ragyog!

(Boros Elek.)

Mint Horeb hegyén a törvény szava: itt csendült fel a lelkiismereti szabadság fenséges himnusza — századokkal megelőzve más népeket. Itt öltött szárnyakat a protestantizmus legszebb virága: az Istenegység hite, mely ott lángolt a Horeb-hegyi titokzatos szózatban is. A prófétaelkű főpap dévai megdicsőülése után itt erősödik meg a hit és ragaszkodás szent vallásunk iránt. És ki tudná előszámlálni: hányszor lett e hely ujjászületésünk forrása századok viharaiban?

„Szent e hely nekünk“, mert legdrágább kincset: hitet erősített, lelkiismereti szabadságot adott.

A mult e magasztos dolgaihoz a jelen keresse benne az élet kenyerét, a lélek-táplálékot.

*

„A hit Isten ajándéka!“ sugárik felénk a mult idők nagy történelmi napjaiból. „Ember lelke oltár nélkül meg nem állhat. Az örök Istenség ott sóhajtozik minden ember lelke mélyén“. (Jean Paul.)

Mikor az ember arra az erkölcsi magaslatra emelkedik, hol felebarátaiért megszenteli magát (Ján. XVII/19.): a hit áldott nap-sugara ragyog lelkében.

Ez a hit a Horeb hegyeken születik; ott, hol az ember lelke ölelkezik az Isten lelkével és megtermékenyül egy csodás világ építésére. Itt nyeri az ember azt a benső melegséget, mely elolvasztja a bűnök és gyarlóságok összegyűlt halmazát és megteremti a harmóniát az emberi kebelben, mely aztán szüli az istenfiakat (Róm. VIII. 14.), kik hitüknek mélységéből hozzák elő azokat a drága, értékes kincseket, melyeket a börtönök se tudnak elnyelni, a keresztfák se tudnak kivégezni, a lepecsételt sírok se tudnak örökre eltemetni . . .

Az ilyen hitnek gyümölcsei aztán a lelki élet fényszórói: *a diplomok*; a szellemi élet kincses lámpái: *az iskolák*; az áldozatkészség oltárai: *a nemes szívek*; a társadalmi együttélés angyalai:

az egymásért dobogó keblek és az emberi tökéletesedés zászlóvivői :
a jó emberek.

Ami boldogítani akar, annak vallássá kell először lennie (Wilde), benső, meleg érzelemmé, mely az élet sava (Máté V/13), a világ világossága (Ján. XII/46), mert csak ebből, az ilyen mélységes hitből élhet az ember (Róm. I/17).

Ennek a hitnek van melegsége, mint az áldott napsugárnak, van újjászülő ereje, mint az ég drága harmatcseppjének ; ennek van tápláló hatalma, mint az édes anyaföldnek.

Boldogságot az embernek csak az nyújthat, ami fölemeli őt arra az erkölcsi magaslatra, hova Isten szánta, hol előtte is fellángol a hitnek csipkebokra s bevilágítja egész lelkivilágát és megmutatja egy áldásos élet sokszor kálváriás, de mindig gyönyörűséges útját.

Az ilyen embernek aztán minden lehetséges (Márk IX. 23.). Az ilyen kimagasló egyéniségek — mint századok világító fákljai — nemcsak híven őrzik a náluk letett drága kincset, hanem gyümölcsöztetik is és lelkesítik messze jövődők gyermekeit.

És lesznek kimagasló helyek, melyekre szent áhítattal néz a hitnek embere. Symbolum lesz a Horeb, a Golgota, a gálya, az országgyűlési terem, hol a hitnek legszebb virágai nyílnak.

Ilyen kimagasló hely, symbolum ez is, hol a mélységes hitből fakadó szeretet megteremtette a testvéri érzés alapját : a lelkiismereti szabadságot. Csak ott lehet igazi benső, lelki élet az emberek között, hol a lélek szárnyai nincsenek leláncolva. Amíg véresre csapkodja magát a szárnyalni akaró lélek, addig nincs és nem lehet igaz emberi élet.

Itt tették le alapját a világot átfogó legszebb érzésnek, melynek rezgései mozgásba hozzák távol országok gyermekeinek szívét-lelkét és vértengeréken keresztül is összeölelkeznek a testvér-keblek. Aki békóba akarja verni az emberi kebel legigazabb érzéseit, az ég csillagait próbálja rabságra kényszeríteni.

Drága kincsünk nekünk az a lelki szabadság, melyet közel 400 esztendeje adott e föld a mi szűkebb hazánknak. Ennek a földnek és lakóinak századokon keresztül ez volt dús vagyona, melyet sem kül-, sem belellenség megsemmisíteni nem tudott soha. Századok viharai tépték-szaggatták, de minden határkőnél, minden békekötésnél ez volt a törvény szelleme. Az itt élő nemzetek között e szellem volt az éltető erő. A nép lelkébe van gyökerezve, az édes anyatejjel szívja magába mindenki. Ez a vallásszabadságból fakadó testvéri szeretet az az igazi *erdélyi szellem*, melyről költők

énekelnek, tudósok elmélkednek, mely nem egy népnek a sajátja, hanem e föld sarjadéka, minden nemzetnek számára élet!

Valahányszor eltiporták e szellemet századok során át: e bércek között mindig megállott az élet, mert hiányzott belőle az igazi táperő. Ezt a táperőt adta e szent föld s mihelyt ez újra táplálhatja az itt élő népek szívét-lelkét, ismét lesz testvéri élet e bérces szép hazában!

„... Oldd le a te sarúdat, mert a hely, melyen állasz, szent föld — hangzik nekünk is az ige; szent föld, mert „itt nyertük a szent örökséget: hirdetni az Istenegységet“. Szent föld, mert itt ragyogott ki szent vallásunk éppen 360 évvel ezelőtt. Szent föld, mert itt lángolt fel a lelkiismereti szabadság ölében a testvéri szeretet országokat átölelő drága szelleme... .

Csókoljuk meg ezeket a rögöket, melyekhez zarándokolunk mindannyiszor, valahányszor szükségét érezzük a lelki emelkedésnek, hitünk erősítésének, a testvéri szeretet szilárdításának.

Mi nemcsak azért jöttünk ide, hogy anyaszentegyházunk fejét megválasszuk, hanem azért is, hogy hitünket mélyítsük, áldozatkészségünket valósággal fellázzítsuk, tette serkentsük. Mi azért jöttünk, hogy ezen az új Horeb-hegyen vegyük a benső tüzet, a lelkesedést, mellyel népes városokban és csendes falvakban építsük és szépítsük az Isten oltárait, munkáljuk a testvériség országát és teremtsük meg a lelki harmoniát ember és ember között.

Kicsinyesség, kishitűség, önző érdekek, egyéni ambíciók ne homályosítsák e nap sugárzó fényét.

Legyen e nap egy új határkö, honnan számítani fogjuk hitünknek, vallásunkhoz való ragaszkodásunknak, áldozatkészségünknek és testvéri szeretetünknek újjászületését.

A multnak áldott emléke, a jelen nemes elhatározása, a jövő boldogító reménysége tegye áldottá, szentelje igazán ünneppé mai napunkat! Amen.

Úrvacsorai agenda.

Mondotta; **Végh Benjamin** eszperes-lelkész.

„Én vagyok a szöllőtő, ti a szőlővesszők; aki én bennem marad és akiben én maradok, az terem sok gyümölcsöt.“ (Ján. 15. r., 5. v.) Jézusnak eme gyönyörű hasonlata jut eszembe, midőn egy nagyjelentőségű egyházi esemény közelből és távolból össze-